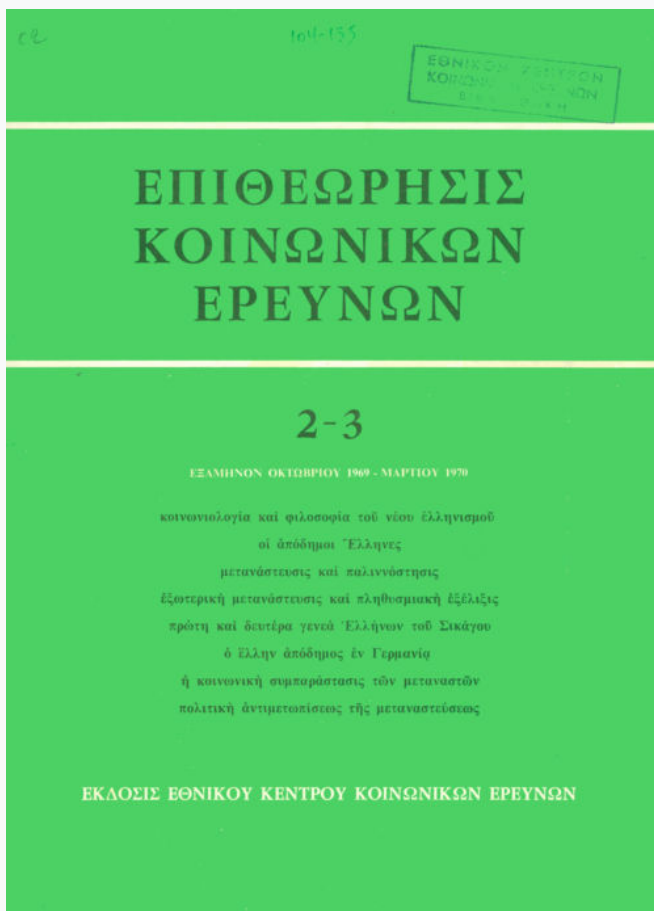

The Greek Review of Social Research

Vol 2 (1970)

2-3

La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord

Δ. Χαραλαμπίδης

doi: [10.12681/grsr.396](https://doi.org/10.12681/grsr.396)

Copyright © 1970, Δ. Χαραλαμπίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Χαραλαμπίδης Δ. (1970). La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord. *The Greek Review of Social Research*, 2, 115. <https://doi.org/10.12681/grsr.396>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΑΙΟΥ

La Société du Spectacle (‘Η Κοινωνία του Θεάματος), υπό Guy Debord, Paris, εκδ. Buchet - Chastel, 1968.

Είς τούς κύκλους τών διανοουμένων τής δυτικής Εδρώσης υπάρχει από δεκαετίας και πλέον μία μερίς αντικομορμιστών, διεξάγουσα, με άποστολικήn επιμονήn, σταυροφορίαn κατά τής κοινωνίας τής άφθονίας: τής κοινωνίας ή οποία δημιουργεί τήn αναγκαστικήn εργασίαn, τώ ψεδδος, τόν καταναγκασμόn, ό,τι δηλαδή καταστρέφει τās συνθήκας τής φυσικής ευτυχίας, μη δυναμένης να διατηρήσῃ παρά μόνον εις τήn κατάσταση τής πλήρους ελευθερίας και τής χαράς.

Τό εϋρύτερον κοινόν άντικρίζει χωρίς πολύ ένδιαφέρον τόν πνευματικόn αυτό κίνημα. Τελευταίως όμως προσέκλυσε τήn προσοχήn ή εμφάνισις τής *Κοινωνίας του Θεάματος* του Guy Debord. Τό βιβλίον αυτό άποτελεί σταθμόn εις τήn ιστορίαn τού άντικομορμιστικού κινήματος. ‘Ο συγγραφέας εξετάζει και επικρίνει τās προσταγās τής καταναλώσεως—δημιουργήματα τού τεχνικού πολιτισμού—, τά όργανα διαφημισέως και τώ ιδεώδες τής εϋζωίας. Τά στοιχεία αυτά περνούν από όδύν κριτικόn έλεγχον, ό οποίος σήμερον πλέον δέν είναι πρωτότυπος, άλλ’ επιβάλλεται με τήn εκλεπτυσμένηn έκφρασιν τήν κριτικήn έννοιαν τού συγγραφέως. ‘Ο όδός κριτικός τόνος παύει να γίνεται αισθητός όσον κατατάξῃ έδαφος ή εις βάθος ερμεία.

Διά τόν τομέα τής διαφημισέως, ό Debord φιλώσκει αρκετά βέλαι εις τήν φερέτραν του. ‘Αποστάσι τού άνθρωπιστικού πολιτισμού ό διαφημιστάι, μεταχειρίζονται τήν κλασικήn κληρονομίαν, άπαινούμενοι συγχρόνως τήν πίστιν των πρós αυτήν. ‘Ο ‘Εμποδοκλής εμφανίζεται ως πωλητής σανδαλίων ή ως διοργανωτής ταξιδίων διά λεωφορεία εις τήν Αίτναν. ‘Ο Δημοσθένης θά βοηθήσῃ εις τήν πώλησιν μικρών χαλκικών, τά όποια τοποθετούνται εις τó στόμα πρós άπόκτησιν ευλωτίας. Μέ όλα αυτά, ό διαφημιστής καθίσταται παράγον πολιτιστικής ραθυμίας, άλλα και έπινοητής νέων μορφών, επί τών όποιων επενδύεται ή κοινή φαντασία.

‘Η «καθημερινή ζωή» είναι όρος με περιεχόμενον εξαιρετικής σημασίας διά τούς άντικομορμιστάς τού τύπου Guy Debord και άναλογει πρós τόν όρον τού Peguy «ιδιωτική ζωή»: ή ξεχωριστή ζωή ενός άτομου μακράν τής ιστορίας, αι άμεσι σχέσεις τού άτομου με τόν κόσμον, τά ένδόμυχα συνασθημάτα του, οι έρωτές του, αι χαράι του, αι δημιουργικάι σιγμάι του.

‘Η καθημερινή ζωή, λοιπόν, έχει μεταβληθῆ, έξ αιτίας τού τεχνικού πολιτισμοϋ, εις κόλασιν. «Τί έναπομένει από τήν άνθρωπιν ήσπιαν, τήν ζωντανήn δηλαδή δημιουργικήτητα, εις έν άτομον τού όποιον άποσπαστά βίαιος από τόν ύπνον του εις τās έξ τó προί, ταλαιπωρείται εις

τά λεωφορεία και τούς σιδηροδρόμους τών προαστίων, έξαντλείται από τούς εκκαφαντικούς θορύβους τών μηχανών, άφειδαιτούτα από τήν ρουτίαν και έγκαταλείπει κατά τó τέλος τής ημέρας εις τήν άιουσαν άναμονής τών σταθμών, αυτών τών μητροπόλεων άναχωρήσεως διά τήν καθημερινήn κόλασιν τής εργασίας, άλλα και παραδείσων άφετηρίας τών weekends, όπου τó πλήθος, κατάκοπον μέχρις άποκτησινώσεως, μεταλαμβάνει τής θείας ευχαριστίας.»

‘Ετερος όρος, ό όποιος προσλαμβάνει ιδιαίτερον περιεχόμενον εις τó βιβλίον, είναι ή «έπιβίωσις». Διά τόν συγγραφέα, ό όρος δέν νοείται με τήν θεολογικήn μεταβανάτιον έννοιαν, άλλα με τó ήθικόν νόημα ενός ιδεώδους εϋζωίας. ‘Η πλάνη ή τó έγκλημα τής σημερινής κοινωνίας τής ευημερίας είναι ότι έχει προσανατολίσει τόν βίον πρós μίαν τέρπιν εϋζωίας, εις σημείον όστε να δημιουργήσῃ διπλήn άρσιν τής ζωής: τήν συντρίβει με τó σύστημα τής εργασίας πρós παραγωγήn και άγοράn, άλλα και προσδίδει περισστέραν σημασίαν εις τήν χρήση δευτερευούσης αξίας πραγμάτων, εις βάρος άγνών αξίων τού έσωτερικού μας κόσμου.

‘Οσα άναφέρει ό Guy Debord εις τó σημείον αυτό δέν είναι έντελώς καινοφανή: άποτελούν θέμα προσφιλές ίκανού αριθμού κοινωνιολόγων, ήθικολόγων, άλλα και μυθιστοριογράφων.

Χαρακτηριστικόn φαινόμενον τής κοινωνίας τής καταναλώσεως άποτελεί τó θέμα. Τό *Είναι* τής καθημερινής ζωής έχει θυσιασθή εις τήν φρενίτιν τής άποκτησεως άγαθών διαρκώς νέων, φρενιτής ή όποια συντηρείται ύπολούς από τās διαφημιστικάς έπιχειρήσεις, κατά τρόπον ό όποιος καλύπτει τεραστίαν περιοχήn τής συνειδήσεως μας και επιβάλλει εις αυτήn παρastiσεις, εικόνας, κομορμιστικά πρότυπα. Κατ’ αυτόν τόν τρόπον καταστρέφεται ό,τι είναι κυρίως άτομικόν—ή ειλικρινής ύποκειμενικότης και ό δημιουργικός αΰθορμητισμός. Δέν άπομένει πλέον παρά μία βαθεία «άντροπι τών προοπτικών», κατά τόν συγγραφέα: ή γενική στροφή τού άνθρώπου πρós μία «βούλησιν άθεντικωτέρας ζωής άνευ περιρισμόν» και ή άντικατάστασις άξιολογικών έννοιών, αι όποια άπέκτησαν ύπερβολικήn βαρύτητα (όπως είναι π.χ. αι αξίαι τής εργασίας, τής παραγωγής, τής καταναλώσεως), με άλλας (όπως είναι ή χαρά, ή ευτυχία και γενικός όλαι αι καταστάσεις αι όποια άποτελούν έξωτερικεσιν τών συνασθημάτων μας).

‘Η άντροπι αυτή προϋποθέτει χωρίς άμφιβολίαν άπόλυτον άνείρισιν τού χριστιανισμοϋ και τού άστικού πολιτισμοϋ, ό όποιοι θεμελιώνουν (Debord dixit) κατά διαφόρους τρόπους τόν έκβιασμόν τής βούλησεως και τήν διάμεσιν τών πόθων. ‘Αλλά ήn άνείρισιν αυτήν δέν πρέπει να τήν άναμένωμεν από έπαναστάσεις μαρξιστικού τύπου. Αι έπαναστάσεις αύται δέν άποσκοπούν εις τήν άμεσον ευτυχίαν.

‘Η ευτυχία τών σημερινών ανθρώπων δέν

άποτελει τόν στόγον των. Ζητούν τήν θυσίαν τής πρós όφελος τών μελλουσών γενεών. Λοιπόν, «τό μέλλον δι’ έμέ δέν έχει ένδιαφέρον». Πολύ δέ περισσότερο δέν έχει διά τόν συγγραφέα ένδιαφέρον τó μέλλον τής άνθρωπότητος, τó όποιον έπαγγέλλονται να δημιουργήσουν αι μαρξιστικάί έπαναστάσεις, αι όποιαι κατ’ αυτόν παραβλέπουσιν ακριβώς ό,τι άποτελεί τήν ουσίαν αυτού τού μέλλοντος: τήν ελευθερίαν κινήσιν τού άτομου πρós ό,τι δημιουργεί τήν χαράν και τήν ελευθερίαν πνευματικήn ένασχόλησιν. ‘Αντιθέτως, αι έπαναστάσεις αύται προωvίζονται ύποταγήn εις τήν κοινωνικήn έξουσίαν, οικονομικήn πειθαρχίαν, άσφύζιαν τού άτομου ύπό τó καταθλιπτικόν βάρος των πραγμάτων—άρα τήν άπομόνωσιν και τόν θάνατον εκ τής πλήξεως.

Αι ίδίαι αύται είναι από πολλάς άπόψεις δίκαιαι, πλην όμως όχι καινοφανείς. Διότι ή καταδική τής βιομηχανικής κοινωνίας, οι θρήνοι διά τήν όλεθρίαν επίδρασιν τής τεχνικής τής διαφημισέως και τού θεάματος, αι άραι έναντιον τών μηχανών και τής κυριαρχίας των επί τού άνθρώπου—όλα αυτά εκφράζονται εις όλους τούς κύκλους τών διανοουμένων σήμερον. Δέν θά ήτο ύσκόλον να συναντήσωμεν εις τόν Camus άνάλογον στάσι, ό όποιος προβάλλει καλύτερον παντός συγχρόνου τόν ήνδυστίαν τού έναντι τής ιστορίας και τής ιδεολογίας, τή «φυσιολογικήν» τού θρησκείαν τής ευτυχίας και τήν προτίμησιν τού ύπέρ μιάς ήθικής έπαναστάσεως, πλέον άγνήν εν συγκρίσει πρós τήν πολιτικήn έπαναστάσιν.

‘Όταν ό συγγραφέας λέγη: «Δέν άνεχόμεθα ένά κόσμον όπου ή έγγύσις τού να μη άποθήνῃ κανείς από τήν πείναν έχει ως ανταλλάγματά της τόν κίνδυνον τού θανάτου από τήν πλῆξιν», έννοούμεν πολύ καλό τι θέλει να ειπῇ. ‘Αλλά πρέπει πρώτα να μη άποθήνῃ κανείς από τήν πείναν και έάν ή κοινωνία τής ευημερίας, δημιουργούσα τήν άφθονίαν, δημιουργεί συγχρόνως σοβαρόν κίνδυνον να προσδώσῃ ιδιαίτεραν άξιολογικήν βαρύτητα εις δευτερευόντα πρόγματα, θά έπρεπεν επίσης να παραδεχθώμεν ότι και ή αστία δημιουργεί άλλα δεινά, έξ ίσου καταστρεφικά διά τήν ελευθερίαν και τήν αξιοπρέπειαν τού άνθρώπου. Πρέπει να μη παραβλέπη κανείς τήν αντίζυγον αυτήν διαπίστωσιν, έφ’ όσον προτείνεται ή άντικατάστασις τής έξαντλητικής έπιβιώσεως, τήν όποιαν επιβάλλει ό αμερικανικός τρόπος ζωής και ό σοβιετικός σταχνοβισμός, με τήν φυσικήn και ευχαρίστον ζωήν τής χαράς και τής ελευθερίας άπασχολήσεως. Αι μάζαι χρειάζονται τροφήn και ένδυμασιν—ή όχι; και πός θά κατορθώσῃ να διατηρηθῇ ό πολιτισμός αυτός τών διανοουμένων, εις τούς όποιους άνήκει και ό Guy Debord, ένθ’ οι μεγαλοφύεστοι τεχνικοί δέν καθάρθωσαν άκόμη να διοργανώσουν τήν δημιουργίαν και τήν δικαιοσύνηn άγαθών χωρίς τήν άνθρώπινην εργασίαn;

Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ